

ठाकुरबाबा नगरपालिका स्थानीय राजपत्र

खण्ड: ४

संख्या: १२

कार्यपालिका पारित मिति: २०७८।०५।१५

प्रमाणिकरण: २०७८।०५।२०

प्रकाशन मिति: २०७८।०५।२१

भाग-२

ठाकुरबाबा नगरपालिका

ठाकुरबाबा नगर बाल संरक्षण नीति-२०७८

१. पृष्ठभूमि :

बालबालिकाको अधिकार सुनिश्चित गर्नका नेपालको संविधान, २०७२ ले बाल अधिकारलाई मौलिक हकको रूपमा स्वीकार गरी धारा ३९ मा बालबालिकाको हकको व्यवस्था गरेको छ । बालअधिकार सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि, १९८९ तथा नेपाल सरकारको स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५, बालश्रम (निषेधित तथा नियमित गर्ने) ऐन २०५६, बालन्याय (कार्यविधि) नियमावली, २०६३, आपत्कालीन बालउद्धार कोष (सञ्चालन) नियमावली २०६७, बालबालिकासम्बन्धी राष्ट्रिय नीति २०६९, बालविवाह अन्त्यका लागि राष्ट्रिय रणनीति २०७२ जस्ता नीति, नियम र कानुनी व्यवस्था छन् । यी व्यवस्थाले बालबालिकाले संरक्षित हुन पाउने अधिकारलाई सुनिश्चित गरिनुपर्ने सम्बन्धमा विविध व्यवस्था गरेका छन् ।

बालबालिकाको शारीरिक, मानसिक, संवेगात्मक, सामाजिक, नैतिक तथा बौद्धिक विकासमा गम्भीर नकारात्मक असर पार्ने खालका कार्य वा व्यवहार तथा कुनै पनि किसिमको हिंसा, दुर्व्यवहार, शोषण, हेलाबाट उनीहरूलाई जोगाउनु नै बालसंरक्षण हो । अहिलेको सन्दर्भमा कुनै पनि राज्य, समाज वा समुदाय कति सभ्य छ भन्ने केलाउने विभिन्न आधारहरूमध्ये बालबालिकाको संरक्षणप्रति राज्य, समाज र समुदाय कतिको संवेदनशील छ भन्ने पनि रहने गरेको पाइन्छ । जहाँ अभिभावक, समाज र देश संवेदनशील हुन्छ, त्यहाँ बालबालिका प्रायः सबै जोखिमबाट सुरक्षित हुन्छन् । बालबालिकामाथि हुन सक्ने हानी अन्तर्गत भेदभाव, दुर्व्यवहार, हिंसा, यौनशोषण, बेचबिखन र ओसारपसार, बाल विवाह, जस्ता परम्परागत हानिकारक परम्पराहरू,

बेवास्ता/उपेक्षा/हेलचेक्रयाई, अपहरण र आर्थिक शोषण/बालश्रम शोषण अदिमा बालबालिका पर्न सक्छन् र त्यसबाट जोगाउन बाल संरक्षण कार्य गर्नु पर्दछ। बालसंरक्षण कार्यअन्तर्गत बालबालिकामाथि हुने वा हुन सक्ने हानिहरू एवं उनीहरूलाई शारीरिक, मानसिक, संवेगात्मक, सामाजिक, आर्थिक लगायतका पक्षहरूमा पर्न सक्ने सबै खालका आघातहरूबाट जोगाउन गरिने जोखिमको पहिचान तथा रोकथाम, पीडित बालबालिकाको उद्धार, स्वास्थ्य तथा मनोसामाजिक स्याहार, पुनर्स्थापना र पीडकलाई कानुनको दायरामा ल्याउने लगायतका कार्यहरू पर्दछन्।

बालबालिकालाई नकारात्मक अनुभव हुने सबै कारक तत्वहरूबाट जोगाउनु पर्छ। त्यसको लागि उनीहरूलाई मुख्यतः भेदभाव, दुर्व्यवहार, उत्पीडन, हेला, अपमान, गाली, कुटपिट, यातना, यौन तथा श्रम शोषण, जोखिमपूर्ण काम, युद्ध, बेचबिखन, ओसार पसार, बेवास्ता, कुलत, लागूपदार्थको दुर्व्यसन आदिबाट जोगाई कानुनी संरक्षण दिलाउनुपर्ने हुन्छ। बालबालिकाको अधिकार प्राप्तिको सन्दर्भमा व्याख्या गर्दा यिनै नकारात्मक कुराहरूदेखि बालबालिकालाई गरिएको संरक्षणलाई मुख्य रूपमा हेरिनु पर्दछ।

बालबालिकाहरूलाई सबै प्रकारका शोषण तथा दुर्व्यवहारबाट बचाउन तथा संरक्षण दिनका लागि ठाकुरबाबा नगरपालिकाले मार्गदर्शनको रूपमा यो बालसंरक्षण नीतिलाई अनुमोदन तथा स्वीकार गरेको छ। यसले बालबालिकामाथि कस्तो व्यवहार गर्ने र बालबालिकाहरूमाथि आउन सक्ने अनुचित व्यवहार भएको सूचना तथा जानकारी पाएमा के कदम चाल्नुपर्दछ भन्ने प्रष्ट मार्गनिर्देशन दिनेछ। आफ्ना आधारभूत अधिकारहरू गुमाउने जोखिममा रहेका बालबालिकाहरूका लागि सुरक्षित र उपयुक्त वातावरणको महत्व र आवश्यकतालाई महसुस गर्दै उनीहरूको अधिकारलाई वर्तमान र भविष्यमा संरक्षण र बचाउ गर्नको लागि योगदान पुऱ्याउने हेतुले ठाकुरबाबा नगरपालिकाले यो बाल संरक्षण नीतिको दायराभित्र जुनै पनि समयमा जुनसुकै व्यक्तिलाई ल्याउन सक्दछ।

२. बालसंरक्षणको वर्तमान स्थिति

ठाकुरबाबा नगरपालिकाको वि.सं. २०७५ को घरधुरी सर्वेक्षणको आधारमा यस नगरपालिकाको १०,६६७ घरधुरी र कुल जनसंख्या रहेको ५५,८१४ जस मध्ये पुरुष २७,३०२ महिला २८,५११ र अन्य १ जना रहेको छ। यस नगरपालिकामा विभिन्न जातजाती तथा धर्म मान्ने व्यक्तिहरूको बसोबास रहेको छ। जातिगत तवरमा तराईका जनजाति थारु ५१.५%, ब्राम्हण १४.५%, क्षेत्री १७.५%, दलित ८ % तथा अन्य जाति ८.५% को बसोबास रहेको छ। यस नगरपालिकामा रहेको करिव १०,६६७ घरधुरीमा कुल जनसंख्या ५५,८१४ रहेकोमा पुरुषको तुलनामा महिलाको संख्या अलि कम देखिएको छ। यस नगरपालिकामा वि.सं. २०६८ सालको तुलनामा हाल वि.सं. २०७५ सालमा घरधुरी वार्षिक रूपमा ३.३४ प्रतिशतका दरले र जनसंख्या ३.५७ प्रतिशतका दरले वृद्धि भएको छ। घर परिवारमा हुने अंशवण्डा, जन्म, तथा बाहिरबाट बसाई सराई आउने कारणले यहाँको जनसंख्यामा वृद्धि भएको छ। यस नगरपालिकाको जनसंख्या वृद्धिदर राष्ट्रिय जनसंख्या वृद्धिदर १.३५ प्रतिशत भन्दा धेरै छ। यहाँको औषत घरधुरी ५.२३ जना रहेको छ जुन राष्ट्रिय औसत ४.८८ जना भन्दा ज्यादा हो (तथ्याङ्क विभाग, २०६८)। यही दरमा जनसङ्ख्या वृद्धि हुने हो भने अहिलेको जनसङ्ख्या अबको २० वर्षमा दुई गुणा पुग्ने आंकलन गरिएको छ।

नगरपालिकामा पठनपाठनका लागि बाल विकास केन्द्र ६०, सामुदायिक विद्यालय २६, संस्थागत विद्यालय १४, प्राविधिक विद्यालय २ र क्याम्पस २ गरी १०४ वटा शिक्षण संस्थाहरू रहेका छन्। शैक्षिक स्तरको आधारमा हेर्दा ७२१० बालक र ७५५८ जना बालिका गरी १४७६८ जना विद्यालय भर्ना भएका र ८ जनाले विद्यालय छाडेका छन्। नगरपालिकामा रहेको ५५,८१४ जनसंख्या मध्ये ५ वर्ष माथिका ९६.४ प्रतिशत साक्षर रहेको देखिन्छ। लैङ्गिक हिसाबले हेर्दा ९५.५ प्रतिशत पुरुष र ९७.३ प्रतिशत महिलाहरू साक्षर रहेका छन्। नगरपालिका भित्र ४ वटा वडामा स्वास्थ्य चौकीहरू, १ सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई, २० वटा गाउँ क्लिनिक, ४ वटा शहरी स्वास्थ्य केन्द्र, एक सर्पदंश केन्द्र, खोप क्लिनिक २२ वटा र ८३ जना महिला स्वास्थ्य

स्वयंसेविका रहेका छन् । यहाँका मानिसको मुख्य पेशा कृषि नै हो तर व्यवसायिक कृषि धेरैले नगरेको र सबै जसोले निर्वाहमुखी कृषि गरेको पाइन्छ । कृषिका साथसाथै नोकरी, मजदुरी र व्यापार यहाँको मुख्य पेशाका रूपमा देखिन्छ । शहरोन्मुख र ग्रामिण क्षेत्रको रूपमा रहेको नगरमा व्यापार, उद्योग, कलकारखाना, प्राकृतिक श्रोत तथा सामाजिक महत्वका क्षेत्रहरु रहेका छन् । औषत पारिवारिक आम्दानीमा कृषि व्यवसायको सबैभन्दा ठूलो हिस्सा रहेको छ र स्थानीय बासिन्दाको आम्दानीको अर्को श्रोतको रूपमा वैदेशिक रोजगारी पनि एक हो । (श्रोत ठाकुरबाबा नगरपालिकाको गुरुयोजना २०७५-२०९५)

३. बाल संरक्षणका सवाल र चुनौतिहरु

ठाकुरबाबा नगरपालिकाभित्र बाल संरक्षणका मुख्य सवालहरु निम्न रहेका छन् :

- बाल विवाह र बाल प्रेम विवाह,
- छाउपडी प्रथा
- जन्मदर्ता दरमा कमि
- बालबालिका बीच विभेद
- बालबालिकाको बेचबिखन तथा ओसारपसार,
- यौन शोषण र दुर्व्यवहार,
- लागू औषध, दुर्व्यशनी र कुलतमा फसेका बालबालिका,
- घरेलु हिंसाका पिडित वा साक्षी,
- अभिभावक बिहिन, संरक्षण विहिन बालबालिका, अनावश्यक रूपमा बालगृहहरुमा राखिनु, सडक बालबालिका,
- घर, विद्यालय, कार्यस्थल, सडक, बालगृह, हिरासत लगायतका स्थानमा हुने शारीरिक, यौनिक तथा मनोबैज्ञानिक हिंसाहरु (शारीरिक, मानसिक दण्ड समेत)
- विभिन्न प्रयोजनका लागि हुने बेचबिखन (श्रम, यौन व्यवसाय, बालगृहमा राख्न, विदेशमा धर्म सन्तानका रूपमा पठाउन)
- विद्यालय भर्ना, कक्षा टिकाउ दर
- पहिचानबाट बञ्चित बालबालिका
- कानूनको विवादमा परेका बालबालिका
- द्वन्द्वबाट प्रभावित बालबालिकाहरु
- Cyber Crime बाट पिडित बालबालिका
- हानिकारक परम्पराहरु
- घरेलु बालकार्य, बालश्रम, निष्कृष्ट प्रकारको श्रम तथा बधुवा श्रम समेत,

ठाकुरबाबा नगरपालिकाले विगतका दिनहरुमा बालबालिकाको क्षेत्रमा तय गरेका विभिन्न कार्ययोजनाहरु खास गरी बालबचावट, बाल विकास र बाल सहभागिताको क्षेत्रमा कार्यसम्पादन भएको पाइएता पनि समग्र रूपमा बाल संरक्षणका योजना प्राथमिकतामा परेको पाइदैन । अर्को तर्फ बाल संरक्षण कार्यमा समन्वयको अभाव हुनु, उपलब्ध श्रोत र साधनको पर्याप्त र उचित व्यवस्थापन गर्न नसक्नु बाल संरक्षणको क्षेत्रमा देखिएका मुख्य समस्याहरु रहेका छन् । त्यस्तै गरिवी पनि बाल संरक्षणको सवालमा समस्याको रूपमा रहेको छ ।

ठाकुरबाबा नगरपालिकाको सिमित साधन र श्रोतको अत्याधिक उपयोग गरी बालबालिकाको संरक्षण गर्नु, विद्यमान बालबालिका सम्बन्धी ऐन नियमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु, बालबालिकालाई विभेद गर्ने,

बालबालिकाको विकासमा अवरोध श्रृजना गर्ने, विद्यमान परम्परागत हानीकारक अभ्यासमा सुधार गर्नु आजको अपरिहार्य आवश्यकता रहेको छ । नगरपालिकादेखि समुदायसम्म बाल संरक्षणको सवाल प्रति संवेदनशिल बनाई सबैमा उत्तरदायित्व र स्वामित्वको बोध पनि उतिकै आवश्यक रहेको छ । बालबालिकाको क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्नु पनि चुनौतिको रुपमा रहेको छ ।

धेरै बालबालिका एकभन्दा बढी समस्याबाट प्रभावित हुने गरेको तर धेरैजसो परियोजना तथा कार्यक्रमले बालसंरक्षणसम्बन्धी एउटा मात्र सवाललाई सम्बोधन गर्ने गरेकाले बालसंरक्षणको समग्र सवाललाई सम्बोधन गर्न नसकिएको अवस्था रहेको छ ।

४. विगतका प्रयासहरु :

“नेपालको संविधान २०७२, बाल अधिकार सम्बन्धी महासन्धी लगायत बालबालिकाको विकास र बाल अधिकारको लागि तर्जुमा भएका ऐन नियम लगायत बालबालिका सम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजना र ३ वर्षे अन्तरिम योजना समेतका आधारमा बाल मैत्री स्थानीय शासन राष्ट्रिय रणनीति र कार्यान्वयन विधी २०६८ नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भई उक्त अवधारणालाई स्थानीय निकायमा विस्तार र कार्यान्वयन गर्ने नीति अनुरूप बालबालिकाका क्षेत्रमा बजेट विनियोजन, यो नगरपालिकामा बन्नु पूर्व साविकका गा.वि.स तथा नगरपालिकाले विगत लामो समय देखि बालअधिकार र बालसंरक्षणको क्षेत्रमा गतिविधिहरुलाई प्रभावकारी रुपमा सम्पन्न गर्दै आएको छ । बाल संरक्षणका सवालमा बालबालिका, समुदाय, विद्यालयका शिक्षकहरुलाई बालअधिकार, बाल संरक्षण, भयरहित शिक्षण सिकाइ जस्ता तालिम, अभिमुखीकरण सञ्चालन गरेको छ। विभिन्न समस्यामा परेका बालबालिकाको आवश्यकता अनुसार उद्धार गरी पारिवारिक पुनर्मिलन र सहयोग उपलब्ध गराउने काम भएको छ। सबै बालबालिकाको जन्मदत्त गराउने, बालक्लबहरुसँगको सहकार्यमा समुदाय स्तरमा सडक नाटक, ग्याली, घरभेट, अतिरिक्त क्रियाकलापमार्फत जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने, बालबालिका, घरपरिवार तथा संस्थागत रुपमा पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता निर्माण गरी कार्यान्वयनका लागि व्यापक प्रचारप्रसार गर्ने काम सम्पन्न भएको छ ।

स्थानीय संघसंस्थाहरुसँगको सहकार्यमा बालबालिका सम्बन्धी कार्यक्रमहरुलाई निरन्तर रुपमा सञ्चालन गरिदै आएको छ । समय समयमा राजनीतिक दलका प्रतिनिधिहरुसँग बालसंरक्षणका विषयमा छलफल, अन्तर्क्रिया गरी बालसंरक्षणलाई उच्च प्राथमिकता दिई सोको सुनिश्चितताका लागि जिम्मेवारी र भूमिकाको किटान गर्ने र व्यवहारमा उतार्ने प्रयासहरु भएका छन् ।

ठाकुरबाबा नगरपालिकाले विगतमा गरेका प्रयास एवम् कार्यक्रमहरु :

- टोल तथा विद्यालय स्तरीय बालक्लबहरुको गठन,
- वडा तथा नगर स्तरीय बालक्लब सञ्जालहरुको गठन,
- विद्यालय भर्ना अभियान सञ्चालन,
- पुर्ण खोप अभियान तथा खोप कार्यक्रमहरु
- बाल विवाह विरुद्ध सचेतना कार्यक्रम
- किशोर किशोरी शिक्षा कार्यक्रम, तालिम गोष्ठी एवं पैरवी तथा सचेतना कार्यक्रम ।
- बालबालिकाको सपना कार्यक्रम सञ्चालन
- विपद्मा परेका बालबालिकाको संरक्षण र सहयोग
- बालसंरक्षणका लागि वडा स्तरमा गुनासो सुनुवाई संयन्त्र गठन
- पालिकाका सबै विद्यालयमा सेनेटरी प्याडको व्यवस्था

- सामाजिक सुरक्षा कोषको व्यवस्था

५. नीतिको आवश्यकता

बालबालिकालाई शारीरिक, मानसिक, संवेगात्मक, सामाजिक, नैतिक तथा बौद्धिक विकासमा गम्भीर एवं नकारात्मक असर पार्ने खालका तथा निजमाथि हुने वा हुन सक्ने शारीरिक यातना तथा मानसिक पीडाजन्य कार्य वा व्यवहारबाट जोगाउनु पर्दछ। बालबालिकामाथि हुने सबै खालका दुर्यवहार, शोषण, हँला बेवास्ता वा उपेक्षा वा हेलचेक्रयाई, हिंसा अनि भेदभावबाट उनीहरूको संरक्षण गर्नुपर्दछ अर्थात् उनीहरू माथि हुने वा हुनसक्ने सबै खालका हानी तथा नोक्सानीबाट उनीहरूको रक्षा गर्नु बालसंरक्षण हो। तर अहिले पनि विभिन्न बहानामा बालबालिकाहरू एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा स्थानान्तरण हुन सक्छन् र जोखिममा पर्न सक्छन्। बालबालिकाहरू परिवार तथा समाजबाट अलग हुने, हिंसामा परी सामाजिक सेवाको पहुँचबाट टाढिएका, अभिभावक विहिन तथा संरक्षण विहिन भएका, लागुपदार्थ सेवन तथा कुलतमा फसेका, यौन दुर्यवहारका शिकार भएका, शोषण तथा बेचबिखनमा पर्न सक्छन्।

विद्यमान अवस्थामा बाल संरक्षणका अवस्था कमजोर रहेको छ भने अर्को तर्फ कानूनको कमजोर कार्यान्वयन र बालन्याय प्रशासन प्रभावहीन रहेको अवस्थामा स्थानीय स्तरमा रहेका सामाजिक संघसंस्था र सामाजिक अगुवाहरू एवम् समग्र रूपमा स्थानीय तहमा विद्यमान बालसंरक्षण संयन्त्रहरूको अहम भूमिका रहेको छ र यसका लागि समुदाय स्तरका संयन्त्रहरूलाई व्यापक परिचालन हुनु जरुरी छ। नगरमा क्रियाशील संघसंस्थाहरूलाई बालसंरक्षणको क्षेत्रमा तय गरेको कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि थप सशक्त र प्रभावकारी बनाउनु आवश्यक छ। सामाजिक रूपमा व्यापक जनचेतनाको विकास र बालबालिकामाथि अपराध गर्नेहरूलाई सामाजिक बहिष्कार र कडा कानूनी कारवाहीको प्रत्याभूति नभएसम्म बालबालिकाले सुरक्षित भएको महसुस गर्न सक्ने अवस्था रहदैन। त्यसैले बालसंरक्षणका क्षेत्रमा गरिएका र गर्नुपर्ने कार्यक्रमहरूलाई निश्चित आकार र दिशा दिन, नगरका सरोकारवालाहरूलाई बालसंरक्षण अभियानमा प्रभावकारी र दीर्घो रूपमा सहभागिता जुटाउन, बालबालिकामाथि हुने सबै किसिमका बालसंरक्षण सम्बन्धी सवालहरूलाई रोकथाम र भइसकेको अवस्थामा छिटो र प्रभावकारी रूपमा सम्बोधन गर्नका लागि बालसंरक्षण नीति तयार गरी लागू गर्नुपर्ने आवश्यकता टुङ्कारो रूपमा देखिएको छ।

६. दीर्घकालीन लक्ष्य

नगरका सबै वर्ग र समुदायका बालबालिकाहरूको अभिभावक, घर परिवार, शिक्षक, विद्यालय, उद्योग प्रतिष्ठान, होटल व्यवसाय लगायतका सरोकारवालाहरूको समन्वय र सहकार्यबाट बालसंरक्षण सुनिश्चितता गरी बालबालिकाले सुरक्षित महसुस गर्ने वातावरण सृजना गर्ने।

७. प्रमुख उद्देश्य

- ७.१ बालबालिका माथि हुने विभेद तथा सबै किसिमका शारीरिक र मानसिक हिंसा, क्षति वा दुर्यवहार, बेचबिखन, परित्याग, उपेक्षा, शोषण वा यौन दुर्यवहारबाट बालबालिकालाई संरक्षण गर्ने।
- ७.२ बालबालिका माथि हुने सबै किसिमका विभेद, हिंसा, बञ्चितकरण, अपहेलना, बाल विवाह, बाल श्रम लगायत हानी पुऱ्याउने सबै अवस्थाको पहिचान र रोकथाम तथा न्यूनीकरणका लागि नीतिगत मार्गनिर्देशन तयार गरी बालबालिकालाई सुरक्षित राख्ने।
- ७.३ बालसंरक्षणका क्षेत्रमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा कार्यरत सरोकारवालाहरूलाई संस्थागत सुदृढीकरणमा सहयोग गर्ने।

८. नीतिहरू:

- ८.१ गर्भमा नै बालबालिकाको लिंग पहिचान गर्ने, लिंगको आधारमा विभेद गर्ने र गर्भ पतन गर्ने कार्यलाई अन्त गरिनेछ ।
- ८.२ बालबालिकाको पहिचानको अधिकारलाई सुनिश्चित गर्न अनिवार्य रुपमा जन्मदर्ता गराइनेछ । ठाकुबाबा नगरपालिकाभित्र जन्मेका वा बेवारिसे अवस्थामा फेला परेका कुनै पनि बालबालिकालाई अनिवार्य रुपमा तुरुन्त जन्मदर्ता गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । जन्म दर्ता प्रक्रियालाई सरल बनाइनेछ । जन्मदर्ता गर्ने कानुनी प्रावधान, प्रक्रिया तथा जन्मदर्ताको महत्वको बारे सबै वडाहरु, अन्य सरोकारवाला व्यक्ति, समूह, संस्था तथा सर्वसाधारणलाई सचेतना अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । विद्यालय भर्ना लगायतका अन्य कार्यक्रममा अनिवार्य जन्मदर्ता प्रमाणपत्रको आवश्यकता पर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- ८.३ कुनै पनि सशस्त्र द्वन्द्वमा हुन सक्ने बालबालिकाको प्रयोगलाई निषेधित गरिनेछ । विषेश गरी विद्यालय परिसरमा सशस्त्र द्वन्द्व लगायतका राजनैतिक क्रियाकलाप निषेध गरिनेछ । द्वन्द्व प्रभावित बालबालिकाको उद्धार, उपचार, मनोसामाजिक विमर्श, सामाजिक तथा पारिवारिक पुर्नस्थापनाका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ र तिनीहरुलाई लक्षित गरी राहतका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- ८.४ बालबालिकाको यौन शोषण र यौन दुर्व्यवहारलाई गम्भिर अपराधको रुपमा लिइनेछ । इन्टरनेट, इमेल, फेसबुक लगायतका सामाजिक सञ्जाल, मोबाईल जस्ता विद्युतीय सेवा प्रदायकले बाल यौनदुर्व्यहार नहुने गरी मात्र सूचना प्रवाह गर्ने व्यवस्था गरिनेछ भने Cyber Crime लाई निरुत्साहित गर्न विभिन्न कार्यक्रम समेत संचालन गरिनेछ ।
- ८.५ आफ्नो बालबालिका वा आफ्नो संरक्षणमा रहे बसेका बालबालिकालाई कुनै किसिमको अपहेलना जन्य कार्य गर्न नपाउने व्यवस्था गरिनेछ ।
- ८.६ जोखिममा परेका र सिमान्तकृत बालबालिकाको लागि तत्काल उद्धार र राहत सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । जोखिममा परेका बालबालिकाको तुरुन्त उद्धार, राहत र पुर्नस्थापनाका लागि कोषको व्यवस्था गरी परिचालन गरिनेछ ।
- ८.७ बालबालिका उपर हुने सबै प्रकारका शारीरिक र मानसिक दुर्व्यवहारलाई अपराध मानिनेछ । परिवार, शिक्षण संस्था र बालगृहले बालबालिकालाई शारीरिक र मानसिक दुर्व्यवहार गर्न नपाईने व्यवस्था गरिनेछ ।
- ८.८ कुनै पनि प्रयोजनका लागि बालबालिकाको ओसार पसार गर्ने कार्यलाई रोकथाम गर्न थप प्रभावकारी उपाय अवलम्बन गरिनेछ ।
- ८.९ बेचबिखन र ओसारपसारबाट उद्धार गरिएका बालबालिकाको सुरक्षाको प्रत्याभूति, उनीहरुको परिवार तथा समुदायमा पुर्नस्थापनाको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ८.१० बालविवाह रोकन सरकारी र विकासका साभेदार संस्थाहरुको सहकार्यमा समुदाय स्तरमा संघसंस्थालाई परिचालन गरिनेछ । बालविवाह विरुद्धको उजुरी सक्रियतामा साथ लिने र कारवाही प्रक्रियामा लैजानका लागि सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय गरिनेछ र बालविवाह रोकने कार्यका लागि समुदायमा आधारित संघसंस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिने छ । बालविवाह र बालप्रेम विवाहलाई निरुत्साहित गर्न बालबालिका र अभिभावक दुवै पक्षलाई सचेतीकरण गरिनेछ । समुदायमा रहेका धार्मिक गुरुहरुलाई समेत बालविवाह न्यूनीकरण कार्यमा परिचालन गरिनेछ ।

- ८.११ बालबालिकालाई श्रमिकका रुपमा प्रयोग गर्ने कार्यलाई निरुत्साहित गर्न शून्य सहनशिलता (Zero Tolerance) नीति लिईनेछ । बालश्रम प्रयोगको अनुगमन गर्ने प्रणालीलाई सशक्त बनाइने छ । उद्धार गरिएका बालश्रमिकको व्यवस्थापनका लागि आवश्यक कदम चालिनेछ । साथै निकृष्ट लगायत सबै प्रकारको बालश्रमको अन्त्य र नियन्त्रणका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । बालश्रमिक राख्ने घर परिवार तथा उद्योगी व्यवसायीहरूको अभिलेख राखी वडा तथा नगरपालिकाबाट उपलब्ध हुने सेवा र सुविधाबाट वञ्चित गर्ने नीति लिईनेछ ।
- ८.१२ स्वास्थ्य सेवामा एच.आई.भि/एड्स संक्रमित बालबालिकाको पहुँचलाई थप सहज बनाइनेछ । एच आइ भी/एड्सबाट रोकथाम, सुरक्षा उपायहरू, रक्त परीक्षण लगायत एच.आई.भि./एड्स शिक्षा सम्बन्धमा व्यापक सचेतना अभिवृद्धि गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । एच.आई.भि र एड्सबाट संक्रमित तथा प्रभावित बालबालिकाको निमित्त स्वास्थ्य उपचार, पोषण लगायतका आधारभूत सेवा, पारिवारिक, सामुदायिक तथा संस्थागत पुर्नस्थापना कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । एच.आई.भि र एड्स संक्रमित बालबालिकाको पहिचान खुल्ने विवरणलाई गोप्य राख्ने व्यवस्था मिलाईनेछ । आमाबाट शिशुमा एच.आई.भि/एड्स संक्रमण नियन्त्रण सम्बन्धी कार्यक्रम विस्तार गरिनेछ ।
- ८.१३ कुनै पनि कारणले आन्तरिक रुपमा विस्थापित भएका बालबालिकाको पहिचानको अधिकार सुनिश्चित गरी अभिलेख राख्ने व्यवस्था गरिनेछ । आन्तरिक रुपमा विस्थापित बालबालिकाका लागि आधारभूत सेवा सुविधामा पहुँच सुनिश्चित गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ८.१४ अपाङ्गता भएका बालबालिकाको अभिलेख दुरुस्त गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । अपाङ्गता हुन सक्ने कारण, रोकथामका उपाय र आवश्यक हेरचाहका बारेमा चेतना जागरणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । अपाङ्गता भएका बालबालिकाको निःशुल्क परिचयपत्र र शिक्षाको व्यवस्था गरिनेछ र शिक्षा स्वास्थ्य जस्ता आधारभूत सेवामा सहज पहुँचको व्यवस्था सुनिश्चित गरिनेछ । अपाङ्गताको प्रकृतिअनुसार आवश्यक सहयोगी सामान, उपकरण तथा पुस्तक निःशुल्क रुपमा वा कर छुटमा आयात गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । सार्वजनिक स्थल तथा भवनहरू, सूचना संचारका अतिरिक्त क्रियाकलापमा अपाङ्गता भएका बालबालिकाको सरल र सहज पहुँच बढाउन आवश्यक पर्ने भौतिक सुविधारहरू र संयन्त्र विकास गरिनेछ । पूर्ण अशक्त अपाङ्गता भएका बालबालिकाको लागि संरक्षणको थप व्यवस्था गरिनेछ । हाल सञ्चालनमा रहेका विशेष शिक्षा कार्यक्रमलाई सुधार गर्दै समावेशी शिक्षा सञ्चालन गरिनेछ ।
- ८.१५ बाबुआमा दुवै नभई हेरचाह गर्ने कोही नभएका र बाबु आमामध्ये एक भएपनि पालन पोषण गर्न सक्षम नभएका वा परित्यक्त वा वेवारिसे बालबालिकाको पहिचान गरी दुरुस्त अभिलेख राख्ने व्यवस्था गरिनेछ । बालबालिकाको आफ्नै आमा, बाबु वा नातेदारबाट हेरचाह गर्ने कार्य प्रवर्द्धन गर्न पारिवारिक सहयोग (स्पोन्सरसिप), बैकल्पिक हेरचाह, व्यवसायिक तालिम, जिविकोपार्जन, पालनपोषण भत्ता जस्ता क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछ ।
- ८.१६ बालगृह मार्फत गरिने संस्थागत स्याहारलाई अन्तिम विकल्पको रुपमा मात्र प्रवर्द्धन गरिनेछ र मौजुदा बालगृह संचालनको न्यूनतम मापदण्डलाई थप प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- ८.१७ स्थानीय तह र अन्य सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरु मार्फत परित्यक्त र बेवारिसे बालबालिकाको बाबुआमा वा परिवारको खोजी गरिनेछ । बाबुआमा वा परिवार भेटिएमा परिवारमा नै राखी हेरचाह गर्ने उपाय अवलम्बन गरिनेछ ।
- ८.१८ सडक बालबालिकाको अभिलेख दुरुस्त राखिने व्यवस्था मिलाइनेछ । सडकमा आएका बालबालिकालाई उद्धार गरी ट्रान्जिट सेन्टरमा राखिने एवं परिवारमा नै पुर्नमिलन गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । यसका लागि पारिवारिक सहयोग मनोसामाजिक परामर्श लगायत कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । सडक बालबालिकाको उद्धार, पुर्नस्थापना (स्वास्थ्य सेवा, मनोविमर्श कुलत छुटकारा), सामाजिकरणका लागि आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ८.१९ हानीकारक परम्पराहरु विरुद्ध प्रचारप्रसार गरिनेछ । हानीकारक परम्पराहरुमा संलग्न गराइएका बालबालिकालाई उद्धार गरी, पारिवारिक पुर्नमिलनको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ८.२० पारिवारिक वातावरणबाट स्थायी वा अस्थायी रूपमा वञ्चित भएका बालबालिका वा त्यहाँ तिनीहरुको सर्वोत्तम हित हुन नसक्ने बालबालिकालाई वैकल्पिक हेरचाहको अन्तिम विकल्पको रूपमा मात्र बालबालिकालाई संरक्षणमा दिईने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ८.२१ हराएका वा अलपत्र अवस्थामा भेटिएका बालबालिकालाई बाल हेल्पलाईन १०९८ मा राखी बाबुआमा वा परिवार खोज्ने, परिवारमा पुर्नमिलन र पुर्नस्थापना गर्नका लागि १०९८ र १०४ लाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- ८.२२ सार्वजनिक स्थलमा वा सवारी साधनबाट बालबालिकालाई हुन सक्ने हानीबाट जोगाउने सुरक्षित मापदण्डहरु निर्धारण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ८.२३ लागू औषध र अन्य दुर्व्यवहारमा लागेका बालबालिकाको पुर्नस्थापनाका लागि नीजि क्षेत्रसंग समन्वय गरी समन्वय, उपचारात्मक मनोविमर्श तथा अन्य सहयोग कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । बालबालिकालाई धुम्रपान, मद्यपान विक्री वितरणमा निरुत्साहित गरिनेछ ।
- ८.२४ अपाङ्ग, अनाथ, सडक बालबालिका, सुविधाबाट वञ्चित, द्वन्द्व प्रभावित/ आन्तरिक रूपमा विस्थापित, बेच बिखन- ओसार पसार, यौन तथा आर्थिक शोषण (बालश्रम) मा परेका, जेलमा संरक्षकसँग रहेका, अल्पसंख्यक, दलित र गरिब बालबालिका समेतको अधिकार संरक्षणका लागि सेवामा उनीहरुको पुहँच सुनिश्चित हुने कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- ८.२५ बेवारिसे रूपमा फेला परेका बालबालिकाहरु, तीनका आमा-बुबा, वा अभिभावक वा संरक्षककर्ताको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ८.२६ कुनै पनि कार्य गर्दा अरुलाई अप्ठेरो पर्ने गरी ध्वनी प्रदुषण हुने खालको आवाज निकाल्ने (डि.जे बजाउने) , बालबालिकाको सरोकार नहुने कार्यमा सहभागी गराउने (च्याली, जुलुस, सजावटका कार्य) र विद्यालयमा शिक्षा संग सरोकार राख्ने कार्य बाहेकका अन्य कार्य विद्यालयमा सञ्चालन गर्न निरुत्साहित गरिनेछ ।

उद्देश्य ७.२ संग सम्बन्धित (७.२. बालबालिका माथि हुने विभेद, हिंसा, वञ्चितीकरण, अपहेलना, बाल विवाह, बाल श्रम लगायत हानी पुर्याउने सबै अवस्थाको पहिचान, रोकथामका लागि नीतिगत मार्गनिर्देशन तयार गरी बालबालिकालाई सुरक्षित राख्ने ।)

- ८.२६ बालबालिकालाई घरमा, विद्यालयमा, कुनै संस्थामा काम गर्ने ठाँउमा वा समुदायमा सबै प्रकारका विभेद, हिंसा, वञ्चितीकरण, अपहेलना, बाल श्रम लगायत हानी पुर्याउने सबै अवस्थाको पहिचान, रोकथामका लागि विषेश नीति लिई कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

- उद्देश्य ७.३ संग सम्बन्धित (७.३ बालसंरक्षणका क्षेत्रमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा कार्यरत सरोकारवालाहरूलाई बालसंरक्षणको क्षेत्रमा कार्य गर्नका लागि संस्थागत सुदृढीकरणमा सहयोग गर्ने ।
- ८.२७. बालबालिकाको निम्ति क्रियाशील सरकारी तथा राष्ट्रिय-अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संघ संस्थाहरूलाई अनिवार्य रूपमा बाल संरक्षण योजना बनाई सो अनुसार काम गर्न लगाइनेछ, र सोको अनुगमन गरिनेछ ।
- ८.२८. बालसंरक्षणका क्षेत्रमा कार्यरत नगरस्तरीय, जिल्लास्तरीय तथा प्रादेशिक क्षेत्रभित्र कार्यरत सरकारी निकायहरू तथा गैर सरकारी संघसंस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी डाले कोष (Basket Fund) खडा गरी थप प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ८.२९. सेवाप्रदायक, बालबालिका र जिम्मेवार निकायहरूसमेत सबैमा बालसंरक्षण सम्बन्धमा संवेदनशीलता र जवाफदेहिताको विकास गरिनेछ ।
- ८.३०. नगर क्षेत्रभित्रका सम्पूर्ण नगरवासीहरूलाई लक्षित गरी यस क्षेत्रमा क्रियाशील संस्थाहरू, बालमैत्री स्थानीय शासन समिति, बाल अधिकार समिति, वडा बालअधिकार समिति, टोल संगठन, लगायत स्थानीय स्तरका बालसंरक्षण संयन्त्रहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरी जवाफदेहिता विकास गरिनेछ ।
- ८.३१. संस्थागत, सार्वजनिक, सामुदायिक विद्यालयहरूमा शिक्षक तथा व्यवस्थापन पक्षबाट बालबालिकालाई शारीरिक तथा मानसिक सजाय नदिइने वातावरण सृजना गर्नका लागि शिक्षा शाखा, प्याबसन, एनप्याबसन, विद्यालयहरूसँग प्रभावकारी समन्वय गरिनेछ ।
- ८.३२. घर परिवार, विद्यालय, सार्वजनिक स्थल तथा समुदायमा बालबालिका विरुद्धको हिंसा, दुर्व्यवहार अपहेलना गर्न नपाउने व्यवस्थाको सुनिश्चितताका लागि बालबालिकाको संरक्षणका लागि उनीहरूको निकट सम्पर्कमा रहने घर परिवार, समुदायका सदस्य, शिक्षक, स्वास्थ्यकर्मी, सामाजिक कार्यकर्ता, प्रहरी आदिको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- ८.३३. राजनैतिक दल तथा ट्रेड युनियनको समन्वयमा राजनैतिक प्रयोजनाका लागि बालबालिकालाई प्रयोग नगर्नका लागि अभिप्रेरित गरिनेछ ।
- ८.३४. नगरपालिकाको बाल अधिकार समितिलाई बालसंरक्षण सिफारिस प्रणालीको आधारविन्दुको रूपमा विकसित गरी थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- ८.३५. नगर क्षेत्रभित्र समुदायमा आधारित बालसंरक्षणलाई प्राथमिकता दिई विद्यमान संयन्त्रहरूको क्षमता विकास गरी परिचालन गरिनेछ ।
- ८.३६. बालसंरक्षणका क्षेत्रमा वडा स्तरीय कार्ययोजना बनाई वडा समितिमार्फत कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ८.३७. बालबालिकासँग सम्बन्धित कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयनका सरोकारवाला अन्य सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरूसँग मिलेर काम गरिनेछ ।
- ८.३८. सेवा प्रदायक, बालबालिका र जिम्मेवार निकायहरू समेत सबैका बाल अधिकार र संरक्षणका सम्बन्धमा संवेदनशीलता र जवाफदेहिताको विकास गरिनेछ ।
- ८.३९. आपतकालिन अवस्था (प्राकृतिक प्रकोप तथा मानव सृजित प्रकोप)लाई मध्यनजर गर्दै बालबालिकाको संरक्षणलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी पूर्व तयारी सहितको विपद् प्रतिकार्य योजना तयार गरी आवश्यकता अनुसार कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- ८.४०. बाल संरक्षणका सवालहरुलाई आवधिक योजनामा प्राथमिकताका साथ समावेश गरिनेछ । न.पा.को वार्षिक कार्यक्रम र बजेट विनियोजनमा बाल संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिईनेछ । बाल संरक्षणको सवाललाई प्रभावकारी रुपमा सम्बोधन गर्न न्यायिक समिति लगायत सम्बन्धित सरकारी निकायलाई स्पष्ट जिम्मेवारीको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ८.४१. सबै सरोकारवालाहरुबाट अनुसूची १ अनुसारको बालसंरक्षण आचारसंहिता कार्यान्वयन गरिनेछ।

९. रणनीतिहरु :

- ठाकुरबाबा नगरपालिकाले बालसंरक्षण नीतिलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याउनका लागि देहायबमोजिमका रणनीतिहरु अवलम्बन गर्नेछ ।
- ९.१. ठाकुरबाबा नगरपालिकालाई बालमैत्री स्थानीय शासनको आत्मसात गरेको बालमैत्री नगरको रुपमा स्थापित गर्न बालमैत्री स्थानीय शासन २०६८ का साथै स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को मर्म र भावना अनुसार बालमैत्री घर, टोल, बालमैत्री विद्यालय, बालमैत्री बाल सरोकारवाल निकायहरु (स्वास्थ्य संस्था, स्थानिय तह, प्रहरी, प्रशासन, संचार माध्यम, गैसस तथा विभागिय महाशाखाहरु, टोल तथा वडा कार्यालयहरु आदि) लाई बालमैत्री घोषणा गरी बालमैत्री नगर घोषणा गर्ने ।
 - ९.२. बाल संरक्षणका लागि बहस, पैरबी र वकालत एवं चेतना अभिवृद्धिमा जोड दिने ।
 - ९.३. वडा तथा नगरपालिका कस्तरमा गठन गर्नु पर्ने बाल सरोकारवाला संरचनाको गठन तथा गठन भएका बालसरोकारवाला निकायहरु तथा संस्थाहरुको क्षमता विकास, परिचालन तथा क्रियाशिलतामा जोड दिदै बाल संरक्षण प्रणालिलाई संस्थागत गर्दै जाने ।
 - ९.४. बालबालिकासँग सम्बन्धित सेवाको प्रभावकारिताका लागि जवाफदेहिता र पारदर्शिता ।
 - ९.५. कार्यक्रमको प्रभावकारिता र गुणस्तरका लागि दक्ष जनशक्तिको सूची तयार गरी परिचालन गर्ने ।
 - ९.६. स्थानीय स्रोतको पहिचान तथा उच्चतम परिचालन ।
 - ९.७. बालसंरक्षण सम्बन्धी कानूनहरुको प्रचारप्रसार र कार्यान्वयनमा जोड ।
 - ९.८. बाल अधिकारको स्थिति विश्लेषण, योजना तर्जुमा र लगानीको सुनिश्चितता ।
 - ९.९. स्थानिय स्तरमा आचारसंहिता तथा नीति निर्माण र कार्यान्वयन ।
 - ९.१०. बाल संरक्षणका लागि बालबालिकाको सशक्तीकरण र अर्थपूर्ण सहभागिता ।
 - ९.११. अधिकार, कर्तव्य र जवाफदेहिताको प्रवर्द्धन ।
 - ९.१२. बालसंरक्षण सम्बन्धी कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि सरोकारवाला निकायहरुसँग नियमित समन्वय र सहकार्य ।
 - ९.१३. संस्थागत विकास, क्षमता अभिवृद्धि , सामुदायिक परिचालन ।
 - ९.१४. सामाजिक समावेशीकरण ।
 - ९.१५. सूचना, शिक्षा र संचारको माध्यमबाट व्यवहार परिवर्तन ।
 - ९.१६. सूचना व्यवस्थापन गर्न न.पा. को सूचना शाखाको क्षमता विकास ।
 - ९.१७. नतिजामुखी एकीकृत योजना तयारी ।
 - ९.१८. बालसंरक्षण नीतिलाई बालसंरक्षणको आधारको रुपमा विकास गर्ने ।
 - ९.१९. सिफारिस प्रणालीको विकास तथा कृयाशिल गराउने र घटना व्यवस्थापन प्रकृयाको अवलम्बन गर्ने,
 - ९.२०. विद्यालय शान्तिक्षेत्र घोषणा निर्देशिका २०६८, कार्यान्वयन तथा पूर्ण पालना ।
 - ९.२१. ठाकुरबाबा नगरपालिकाको नेतृत्वमा प्रभावकारी अनुगमन, सुपरीवेक्षण तथा मूल्यांकन संयन्त्र बनाई अनुगमन, सुपरीवेक्षण र मूल्यांकन गर्ने ।

१०. मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरु :

- गर्भमा नै बालबालिकाको लिंग पहिचान गर्ने, लिंगको आधारमा विभेद गर्ने र गर्भ पतन गर्ने प्रचलनलाई अन्त गर्नका लागि व्यापक प्रचारात्मक अभियान संचालन ।
- जन्म दर्ता सम्बन्धि सचेतना अभियान संचालन (टोलविकास, लैङ्गिक हिंसा निगरानी समूह, आमा समूह, स्वयम सेविका, बालक्लव) तथा ३५ दिनभित्र जन्मदर्ता गराउन अभिभावकलाई प्रोत्साहित गर्ने ।
- जन्मदर्ता कम भएका क्षेत्रको पहिचान, तथ्याङ्क सङ्कलन र जन्म दर्ता अभियान
- बाल विवाह रोकथाम तथा न्यूनीकरणका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम (टोल विकास, लैङ्गिक हिंसा निगरानी समूह, आमा समूह, स्वयम सेविका ,बालक्लव) का साथै उद्धार तथा संरक्षण, मनोसामाजिक परामर्श, पुर्नस्थापना तथा टेवामूलक आय आर्जन कार्यक्रम ।
- बाल विवाह विरुद्धमा प्रचार प्रसार (रेडियो टिभि, पत्रपत्रिका) ।
- बैवाहिक कार्यक्रम हुने धार्मिक तथा सार्वजनिक स्थलहरुमा बाल विवाह निषेधित अभियान संचालन तथा रोकथामका लागि धामी, भाँक्री, पुरोहित, पण्डित, लामा, पादरी आदिलाई पहिचान गरी पैरवी अभियान सञ्चालन गर्ने ।
- निकृष्ट प्रकारको बाल श्रममा रहेका बालबालिकाको उद्धार र पुनस्थापना कार्यक्रम (अस्थायी बालगृह संचालन मार्फत पारिवारिक पुर्नर्मिलन) ।
- निकृष्ट प्रकारको बाल श्रममा रहेका बाल बालिकाको स्थिति विवरण संकलन, अद्यावधिक तथा प्रचार/प्रसार (कानुनी प्रावधान र सजाय) ।
- निकृष्ट प्रकारको बाल श्रममा रहेका बालबालिकाको क्षमता अभिवृद्धि तालिम र बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा, बेचबिखन, शोषण, दुर्व्यवहार जस्ता घरेलु हिंसा सम्बन्धी सूचना व्यवस्थापन (Software, Online) ।
- बालश्रममुक्त टोल तथा वडा घोषणा ।
- नगरपालिकाभित्र व्यवसाय दर्ता गर्दा बालश्रम प्रयोग नगर्ने प्रतिबद्धता तथा नवीकरण गर्दा बाल श्रम नरहेको भनी सिफारिस प्राप्त भए मात्र नवीकरण गर्ने प्रचलन स्थापित गर्ने र नगरपालिकाले कुनै पनि सम्झौता गर्दा बालश्रम प्रयोग गर्न नपाईने भनी अनिवार्य सर्त उल्लेख गर्नु पर्ने व्यवस्था अवलम्बन गर्ने ।
- किशोरी जीवनोपयोगी सीप/तालिम/आयआर्जन कार्य सञ्चालन ।
- सडक, अपाङ्गता भएका एवं विशेष संरक्षणको आवश्यक रहेका बालबालिकाको पहिचान, उद्धार, सामाजिकीकरण तथा पुर्नस्थापनाका लागि आवधिक तथा आवश्यकता अनुसार दिर्घकालिन गृहको स्थापना, संचालन एवं पारिवारिक सहयोग कार्यक्रम ।
- हिंसा, शोषण, दुर्व्यवहार, बेचबिखन न्यूनीकरणका लागि घर, परिवार विद्यालय तथा समुदायमा सचेतनामूलक अभियान संचालन ।
- समुदायमा आधारित बाल संरक्षण प्रणाली स्थापना, क्षमता विकास तथा परिचालन र बालसंरक्षण कार्ययोजना निर्माण र कार्यान्वयन ।
- शिशु स्याहार केन्द्रको स्थापना तथा सञ्चालन ।

- बाल बालिकालाई लागू पदार्थ तथा कूलतबाट संरक्षण सम्बन्धी अभियान, दुर्व्यसनबाट पिडित बालबालिकाको उपचार परामर्श तथा पुर्नस्थापना कार्यक्रम ।
- घरपरिवार र समुदायबाट बालबालिकाविरुद्ध हुने हिंसा, बेचबिखन, शोषण, दुर्व्यवहार जस्ता घरेलु हिंसा कम गर्ने सम्बन्धमा क्षमता अभिवृद्धि/तालिम ।
- हिंसा, बेचबिखन, शोषण, दुर्व्यवहार, सडक तथा श्रमिक बालबालिकाको उद्धारका लागि उद्धार समिति गठन, क्षमता विकास कार्यक्रम ।
- हिंसा, बेचबिखन, शोषण, दुर्व्यवहार जस्ता घरेलु हिंसा कम गर्नेका लागि सचेतना कार्यक्रम-लैङ्गिक हिंसा निगरानी समूह, सहकारी, टोल सुधार, बाल क्लब, आमा समूह, जनप्रतिनिधि परिचालन ।
- कुनै पनि हिंसा, बेचबिखन, शोषण, दुर्व्यवहारमा परेका तथा श्रम र सडकमा रहेका बालबालिकाको संरक्षणका लागि पुर्नस्थापना केन्द्र संचालन ।
- बाल संरक्षण सम्बन्धी समुदायमा आधारित बाल संरक्षण प्रणाली गठन, क्षमता विकास, संचालन तथा व्यवस्थापन ।
- बाल बिज्याईमा परेका बालबालिकाको उद्धार, कानुनी संरक्षण, परामर्श, पुर्नस्थापना तथा बालमैत्री न्यायिक संरचना सुदृढीकरण कार्यक्रम ।
- भयरहित शिक्षा तथा विद्यालय शान्ति क्षेत्र अभियान ।
- बाल हेल्पलाइन र बालबालिका खोजतलास केन्द्र संचालन सहयोग ।
- बाल यौन हिंसा शोषण तथा दूर्व्यवहारका साथै साइबर क्राइम तथा आधुनिक प्रविधिको दूरुपयोग सम्बन्धमा सचेतना अभियान, घटना व्यवस्थापन, वहस, पैरवी ।
- अपाङ्ग बालबालिकाहरुका लागि विशेष शिक्षा, तालिम, सामग्री वितरण, छात्रवृत्ति तथा संरक्षण कार्यक्रम ।
- समुदायमा आधारित संयन्त्रहरु बालक्लब, टोल नगर बालसंरक्षण समिति, बालमैत्री स्थानीय शासन समिति, वडा नागरिक मञ्च, नागरिक सचेतना केन्द्र, स्थानीय शासन तथा समुदाय विकास कार्यक्रम, आमा समूह आदिलाई क्षमता अभिवृद्धि तालिम, अभिमुखीकरण कार्यक्रमहरु ।
- बालसंरक्षणका लागि बालकोषको स्थापना
- विशेष हेरचाह र संरक्षणको आवश्यकता भएका बालबालिकाको संरक्षण गर्ने ।
- बालबालिकाको क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्था,लगायतका निकायहरुको सूचीकृत गर्ने,सेवा मापन गर्ने तथा आवश्यक समन्वय, सहकार्य गरी बाल अधिकारको संबर्द्धनात्मक र संरक्षणात्मक कार्यहरु गर्ने गराउने ।
- बालमैत्री योजना तर्जुमा गर्ने कार्यान्वयन गर्ने, तथा त्यसको अनुगमन, मूल्याङ्कन र निरीक्षण गर्ने ।
- सिफारिस संयन्त्र विकास,बाल अधिकार हननका सम्बन्धमा आएका उजुरीहरुलाई सम्बन्धित निकायमा सिफारिश गरी पठाउने एवं समन्वयकारी भूमिका प्रदान गरिदिने ।
- बालबालिकाको निमित्त आकस्मिक सहयोगको तथा दीगो विकासका लागि श्रोत (आर्थिक, भौतिक तथा मानवीय) व्यवस्था मिलाउने ।
- वार्षिक रुपमा बालकालिकाको स्थितिपत्र प्रकाशन गर्ने
- घटना व्यवस्थापन प्रक्रियालाई अवलम्बन गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।
- बालबालिका सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमको तयारी गर्ने विश्लेषण गर्ने

- बालबालिका सम्बन्धी समयानुकूल प्राथमिकता निर्धारण गरी विशेष अभियान घोषणा गर्ने,
- बालक्लव तथा बाल संञ्जाल गठन, दर्ता तथा परिचालन
- बाल अधिकार हननका घटना अनुगमन तथा कार्वाहिका लागि सिफारिस
- अल्पकालिन आश्रय स्थल संञ्चालन, बालगृह अनुगमन नियमन तथा कार्वाही र सिफारिस
- बैकल्पिक स्याहरका लागि सिफारिस, आपतकालिन उद्धार तथा संरक्षकत्व प्रदान,
- बालबालिकाको हकअधिकारसँग सम्बन्धित तोकिएका अन्य कार्य गर्ने,

११. संस्थागत व्यवस्था र क्षमता विकास

- बालबालिकाको जन्म दर्ता गर्न स्थानीय पञ्जिकाधिकारीको क्षमता विकास गरी सक्रियता बृद्धि गरिनेछ । जन्म दर्ता गर्न र परिवार विहिन, परित्यक्त र वेवारिसे बालबालिकाको अभिलेख राख्ने कार्यका लागि संस्थागत क्षमता विकास गरिनेछ ।
- सडक बालबालिकाको उद्धार, पुनर्स्थापना र सामाजिकीकरणका लागि संचालित कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउदै लगिनेछ ।
- नगरपालिकाले वडा तहमा बाल अधिकारको विषयमा प्रभावकारी सुपरीवेक्षण र समन्वय गर्ने र बाल अधिकार संरक्षण सम्बन्धी क्रियाकलापको समन्वय गर्ने निकायका रुपमा सुदृढ गरिनेछ ।
- बाल न्यायसँग सम्बद्ध स्थानिय प्रहरी सरोकारवाला निकायलाई साधन सम्पन्न बनाई क्षमता विकास गरिनेछ ।
- समुदाय तहसम्म बाल संरक्षण नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन, समन्वय, सहकार्य तथा पैरवी गर्न सम्बन्धित विषयका पालिकामा काम गर्ने कर्मचारी विकासका साभेदार निकायहरु र बाल क्लव वा बालबालिकाको संघसंस्थाका प्रतिनिधिहरुको संयुक्त सञ्जाल विकास गरिनेछ ।
- यस बाल संरक्षण नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न विषयगत क्षेत्र, स्थानीय संघ संस्था विकासका साभेदार र नागरिक समाजसँग आवश्यक सहकार्य गरिनेछ ।
- बाल संरक्षणमा कार्य गर्ने निकायहरु तथा संस्थाहरुको मानवीय र भौतिक रुपले साधन सम्पन्न बनाई क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- नगरपालिकामा बालमैत्री कक्ष निर्माण गरि प्रविधि र पूर्वाधार युक्त बनाइनेछ र संघसंस्थामा सूचना सञ्जालको निर्माण गरिनेछ ।
- बालविवाहलाई निरुत्साहित गर्न बालक्लव, बालसंरक्षण समिति, स्थानीय स्तरमा रहेका बालसंरक्षण संयन्त्रलाई बालविवाह विरुद्ध आ-आफ्नो ठाउँबाट कानुन कार्यान्वयनका लागि वकालत गर्ने संस्थाको रुपमा विकास गरिनेछ ।
- बालबालिकाको खोजतलास तथा अन्य परामर्श र सहयोगका लागि बालहेल्पलाईनहरु १०९८, र १०४ लाई क्रियाशील गराईने छ ।
- नगरपालिकाका बाल अधिकार समिति तथा वडा बालअधिकार समिति लगाएतका संयन्त्रहरुलाई क्रियाशील गराइनेछ । नगरपालिकामा कार्यरत जनशक्तिको क्षमता विकास गरिनेछ । नगरपालिकाको बालअधिकार समितिलाई बालसंरक्षण सिफारिस प्रणालीको आधार बिन्दुको रुपमा विकसित गरी सरोकारवाला निकायसँगको सहकार्यमा थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।

१२. उजुरी तथा गुनासो सम्बन्धी व्यवस्था

कुनै संस्था, व्यक्ति वा निकायले यस बाल संरक्षण नीति विपरितको कार्य गरेमा, बाल अधिकार उल्लङ्घन गरेमा, संरक्षक वा परिवारका कुनै सदस्यले आफ्नो दायित्व पूरा नगरेमा, बाल संरक्षण नीति विपरितको कार्य गरेमा पिडितका तर्फबाट पिडित स्वयं वा निजको तर्फबाट जुन सुकै व्यक्ति वा निकायले बाल अधिकार समितिमा उजुरी गर्न सक्नेछ । यसरी परेको उजुरी माथी बालअधिकार समितिले छानविन गरी आवश्यक कारवाही अगाडि बढाउने छ ।

१३. नीतिको प्रचार प्रसार तथा कार्यान्वयन

ठाकुरबाबा नगरपालिकाले बालसंरक्षण नीति पारित गरे पश्चात प्रत्येक वडाहरु, समुदाय र घरघरसम्म यसका बारेमा जानकारी गराउनका लागि व्यापक प्रचारप्रसार गरिने छ । त्यस्तै संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकायहरु, अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय एवम् स्थानीय गैससबाट सञ्चालन गरिने कार्यक्रमबीच समन्वय गरी बालसंरक्षण नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था गरिने छ । आवश्यकता अनुसार बालसंरक्षण सम्बन्धी विषयवस्तुमा ध्यान दिनको लागि नगरपालिकाको महिला तथा बालबालिका हेर्ने शाखा प्रमुखलाई जिम्मेवारी तोकी नीतिको कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ । नगरका प्रत्येक वडाहरुका कार्यक्रममा बालसंरक्षण सम्बन्धी गतिविधिहरु थप्न र विस्तार गर्नका लागि सहजीकरण गरिने छ ।

नगरपालिकाभित्र बालबालिका सम्बन्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने निकाय वा संस्थाहरुबीच कार्यगत क्षमता अभिवृद्धि गर्नको लागि सञ्जाल विकास गरिनेछ । सरकारी निकायहरु विशेषत जिल्ला समन्वय समिति, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, अन्य स्थानीय तहहरुसँगका साथै उपभोक्ता समूहहरु र विकासका साभेदारहरुबीच कार्यक्रमको प्रकृतिअनुसार सहकार्य तथा समन्वयात्मक कार्यशैली अवलम्बनमा थप सहयोग लिइनेछ । आवश्यक मात्रामा बालसंरक्षणका सवालमा थप ध्यान दिनको लागि समितिहरुको गठन गरी कार्यक्रममा समन्वय गरिनेछ र कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ ।

१४. अनुगमन र मूल्याङ्कन

नगरपालिकाले बालसंरक्षण नीति कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका लागि नगरपालिकाको उपप्रमुखको संयोजकत्वमा, बालअधिकारकर्मी, सामाजिक कार्यकर्ता, गैरसरकारी संस्थाको प्रतिनिधि, कानूनविद्, मनोसामाजिक विशेषज्ञ सहित बाल अधिकार समितिले तोकेको व्यक्ति सदस्य सचिव रहने गरी बाल अधिकार तथा बाल संरक्षणको अवस्था अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति गठन गरिनेछ । उक्त समितिले आफ्नो कार्यविधि आफैं तय गर्नेछ । अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा समितिबाट प्राप्त सुझाव सल्लाहका आधारमा नीतिमा समय सान्दर्भिक परिमार्जन तथा संशोधन गरिनेछ ।

१५. सजाय:

कुनै, व्यक्ति, निकाय, समुह, संस्थाले यस बाल संरक्षण नीति विपरितको कार्य गरेमा, बाल अधिकार उल्लङ्घन गरेमा, संरक्षक वा परिवारका कुनै सदस्यले आफ्नो दायित्व पूरा नगरेमा संघीय कानूनमा व्यवस्था भए अनुसार सजाय हुनेछ ।

१६. नीतिको पुनरावलोकन र सुधार

ठाकुरबाबा नगरपालिकाबाट जारी गरिएको यस बालसंरक्षण नीतिलाई थपघट गर्नुपरेमा आवश्यकता अनुसार तर प्रत्येक २ वर्षमा अनिवार्य नीतिको कार्यान्वयनको प्रभावकारिता, उपयुक्तता र उपयोगिताको स्वतन्त्र रूपमा मूल्याङ्कन गरी नीतिमा समयसामयिक पुनरावलोकन तथा सुधार गरिनेछ ।

अनुसूची-१

बाल अधिकार प्रत्याभूति तथा बालसंरक्षणको सवालमा हामी तयार गरिएको बालमैत्री आचारसंहिता

१. अभिभावकहरुले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता

- बालबालिकालाई समय तालिका अनुसार पढ्ने, लेख्ने, सुत्ने र मनोरञ्जन गर्ने वातावरण सिर्जना गर्ने छौं, हरेक अभिभावकले आफ्ना बालबालिकालाई समय दिनेछौं ।
- बालबालिकालाई नियमित रूपमा विद्यालय पोशाकमा विद्यालय पठाउने छौं।
- बालबालिकाको चौतर्फी विकासमा सहयोग पुग्ने बालक्लब एवम् बालबालिका आवद्ध भएको बैठकमा सहभागिता गराउने छौं ।
- प्रत्येक घरमा बालबालिकामैत्री शौचालय र अन्य भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने र गर्न लगाउने छौं।
- बालबालिकालाई बालबालिका संग सरोकार राख्ने घरायसी निर्णय प्रक्रियामा सहभागी गराई आफ्नो कुरा निर्धक्कसँग भन्ने वातावरण सिर्जना गर्ने छौं।
- नियमित खोप लगाउनुका साथै पोषणयुक्त सन्तुलित भोजन आफ्ना नानीबाबुहरुलाई खुवाउने छौं।
- बालबालिकालाई बालअधिकार र बालकर्तव्यका कुराहरु सिक्न प्रेरित गर्दै अवसर पनि प्रदान गर्ने छौं।
- बालबालिकालाई दुर्व्यवहार, अपहरण जस्ता कार्यहरुबाट बचाउनका लागि सदैव चनाखो रहने छौं।

- बालबालिकाको स्वास्थ्यमा ध्यान दिदै नियमित सरसफाई गराउने छौ।
- बालबालिकाको जन्मदर्ता समयमै गराउने छौ ।
- सार्वजनिक स्थानमा निर्माण हुने बाटो, पोखरी, खेलमैदान, पार्क निर्माण गर्दा बालमैत्री बनाउन पहल गर्ने छौ।
- विद्यालयले आमन्त्रण गरेको विद्यालय तथा बालबालिकाका कार्यक्रममा अनिवार्य र सकृय उपस्थिती जनाउने छौ ।
- बालबालिकालाई पिट्ने वा शारीरिकरूपमा आक्रमण वा शारीरिक दुर्व्यवहार गर्ने गर्ने छैनौ
- कुनै पनि प्रकारको यौनजन्य कार्यमा संलग्न हुने वा यौनसम्पर्क राख्ने छैनौ । कुनै पनि बालबालिकालाई बालश्रमिकको रूपमा प्रयोग गर्ने गराउने छैनौ।
- बालबालिकालाई मादक पदार्थ, लागूपदार्थ र सूतिजन्य पदार्थ सेवन गर्न र ओसारपसारमा संलग्न गराउने छैनौ।
- बालबालिकासंग कुनै पनि प्रकारले शोषणजन्य वा दुर्व्यवहार ठहर हुन सक्ने कुनै पनि कार्य गर्ने छैनौ ।
- कुनै पनि प्रकारले दुर्व्यवहार ठहर हुन सक्ने खालको कुनै क्रियाकलाप वा वच्चालाई दुर्व्यवहारको जोखिममा पार्न सक्ने क्रियाकलाप गर्ने छैनौ ।
- अनुपयुक्त, नसुहाउने वा दुर्व्यवहार हुने प्रकारको भाषाको प्रयोग, सुभाष वा सल्लाह दिने छैनौ ।
- अनुपयुक्त वा यौनजन्य उत्तेजना उत्पन्न गराउने प्रकारको शारीरिक व्यवहार गर्ने छैनौ ।
- बालबालिकाको कुनै पनि गैरकानुनी, असुरक्षित वा दुर्व्यवहारजन्य कामलाई बढावा दिने वा त्यसमा भाग लिने छैनौ
- बालबालिकालाई लज्जित पार्ने, निरुत्साहित गर्ने, होच्याउने वा अन्य कुनै संवेगात्मक दुर्व्यवहार गर्ने खालका कुनै पनि क्रियाकलाप गर्ने छैनौ ।
- कुनै पनि बालबालिकाप्रतिको विभेद, अनुचित फरक व्यवहार वा कसैलाई छुट्याउने गरी कुनै खास बालबालिकालाई बढी सहयोग गर्ने छैनौ ।
- अरुभन्दा टाढा बालबालिकासंग अनावश्यकरूपमा धेरै समय बिताउने छैनौ ।
- बालबालिकाहरूलाई अश्लील वा उग्र हिंसा भएका अनुचित दृश्य, फिल्म र वेबसाईट देखाउने छैनौ ।
- कुनै पनि कार्य गर्दा अरुलाई अप्ठेरो पर्ने गरी ध्वनी प्रदुशण हुने खालको आवाज निकल्ने(डि.जे बजाउने) , बालबालिकाको सरोकार नहुने कार्यमा सहभागी गराउने (रयाली, जुलुस,सजावटका कार्य) र विद्यालयमा शिक्षा संग सरोकार राख्ने कार्य बाहेकका अन्य कार्य विद्यालयमा सञ्चालन गर्ने छैनौ ।

२. बालबालिकाले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता

- उच्छृङ्खल व्यवहार नगरी अनुशासित बन्ने छौ।
- नियमित रूपमा विद्यालय पोशाकमा विद्यालय जाने छौ।
- आफूले नबुझेको र नजानेको कुरा शिक्षक तथा अभिभावकलाई सोध्ने, साथै पारिवारिक छलफल तथा निर्णयमा सहभागी हुने छौ।
- पोसिलो खानेकुरा खाने र अरु बालबालिकालाई पनि खान र अभिभावकले दिन प्रेरित गर्ने छौ।

- बालविवाह, बालयौन दुर्व्यवहार तथा बालश्रमको बारेमा थाहा पाएसम्मका घटना सम्बन्धित निकायमा जानकारी दिने छौ।
- विद्यालय र समुदाय स्तरमा सञ्चालित विभिन्न अतिरिक्त क्रियाकलापहरुमा सहभागिता जनाई निर्धक्क रुपमा आफ्नो हक अधिकारको बारेमा कुरा राख्ने छौ।
- शौचालयमा दिसापिसाव गर्नुका साथै साबुन पानीले हात धुने बानी बसाल्ने छौ।
- बालक्लबहरुमा सक्रिय सहभागिता जनाउँदै कसैलाई कुनै पनि किसिमको भेदभाव गर्ने छैनौ।
- विपन्न र अपाङ्गता भएका बालबालिकासँग हातेमालो गर्दै राम्रो व्यवहार गर्ने छौ।
- धुम्रपान, सूतिजन्य र मादक पदार्थको प्रयोग तथा खरिद विक्रीमा संलग्न हुने छैनौ।
- बालविवाहको लागि कुनै पनि अवस्थामा मञ्जुरी हुने र हुन दिने छैनौ।
- अपरिचित व्यक्तिको ललाई फकाई र प्रलोभनमा नफस्ने, आवश्यक परेको खण्डमा अभिभावकसँग अनुमति लिएर मात्र बाहिर निस्कने छौ।

३. संस्थागत निकायले पालना गर्नु पर्ने आचारसंहिता

- बालबालिकालाई लागूपदार्थ तथा लागूपदार्थजन्य सामग्री प्रयोगमा निरुत्साहित गर्नेछौ।
- बालबालिकामाथि गरिने हिंसा, दुर्व्यवहार, शोषण रोकन व्यवहारमा लागू गर्ने र सचेतना फैलाउनेछौ।
- बाल अधिकार र बाल संरक्षण नीति नियम गम्भिरताका साथ पालना गर्नेछौ।
- बालबालिकालाई अनिवार्य रुपमा विद्यालयको पहुँचमा ल्याउन तथा विद्यालयमा विद्यार्थी टिकाउनका लागि विशेष पहल गर्नेछौ।
- बालक्लबको आवश्यकता र महत्वबारे बुझाउने, बालक्लब गठन र परिचालनमा सहयोग गर्नेछौ।
- बालबालिकासँग सरोकार राख्ने कार्यक्रममा अर्थपूर्ण बाल सहभागिताको सुनिश्चितता गर्नेछौ।
- पूर्ण खोप र सुरक्षित मातृत्वसम्बन्धी बालबालिकालाई चेतना फैलाउनेछौ।
- बालबालिकालाई हिंसा, यातना, दुर्व्यवहार, शोषण जस्ता अमानवीय कार्यबाट बचाउन बालसंरक्षण नीति कडाइका साथ कार्यान्वयनमा ल्याउनेछौ।
- अनिवार्य रुपमा जन्म दर्ता गर्न आग्रह गर्नेछौ।
- निर्माण गरिने भौतिक संरचना बालमैत्री बनाउनेछौ।
- बालमैत्री वातावरण निर्माणका लागि पहल गर्नेछौ।
- बालबालिकालाई जाति, धर्म, पेशा, लिङ्ग, भाषा र वर्गको आधारमा विभेद गर्ने छैनौ।

४

पालिकामा रहेका संस्थागत निकायका पदाधिकारीहरुले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता

- बालबालिकासँग कुनै पनि प्रकारको यौनजन्य कार्यमा संलग्न हुने वा यौनसम्पर्क राख्ने छैनौ र बालबालिकासँग कुनै पनि प्रकारले शोषणजन्य वा दुर्व्यवहार ठहर हुन सक्ने कुनै पनि सम्बन्ध राख्ने छैनौ।
- कुनै पनि प्रकारले दुर्व्यवहार ठहर हुन सक्ने खालको कुनै क्रियाकलाप वा बच्चालाई दुर्व्यवहारको जोखिममा पार्न सक्ने क्रियाकलाप गर्ने छैनौ र सो खालका कार्यक्रम सञ्चालनको अनुमती दिने छैनौ।
- अनुपयुक्त, नसुहाउने वा दुर्व्यवहार हुने प्रकारको भाषाको प्रयोग, सुभाष वा सल्लाह दिने छैनौ।

- अनुपयुक्त वा यौनजन्य उत्तेजना उत्पन्न गराउने प्रकारको शारीरिक व्यवहार गर्ने छैनौं ।
- बालबालिकाको कुनै पनि गैरकानुनी, असुरक्षित वा दुर्व्यवहारजन्य कामलाई बढावा दिने वा त्यसमा भाग लिने छैनौं ।
- बालबालिकालाई लज्जित पार्ने, निरुत्साहित गर्ने, होच्याउने वा अन्य कुनै संवेगात्मक दुर्व्यवहार गर्ने खालका कुनै पनि क्रियाकलाप गर्ने छैनौं ।
- कुनै पनि बालबालिकाप्रतिको विभेद, अनुचित फरक व्यवहार वा कसैलाई छुट्याउने गरी कुनै खास बालबालिकालाई बढी सहयोग गर्ने छैनौं ।
- अरुभन्दा टाढा बालबालिकासँग अनावश्यक रूपमा धेरै समय बिताउने छैनौं ।
- बालबालिकाहरुलाई अश्लील वा उग्र हिंसा भएका अनुचित दृश्य, फिल्म र वेबसाईट देखाउने जस्ता कार्य गर्ने छैनौं ।

आज्ञाले

रामहरि रिजाल

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

ठाकुरबाबा नगर बाल संरक्षण बोर्डि-२०७८